

תוכן העניינים

עמוד

מבוא.....	3
סקירת ספרות.....	3
רקע.....	3
גורמים אפשריים לפערי השכר בין המינים.....	6
קריירות מגדריות.....	10
נשים בשוק העבודה.....	11
פערי שכר הקשורים לעדות ועולים חדשים.....	15
מגמות עדכניות בפערי שכר בין מגדרים.....	17
פערי פנסיה מגדריים.....	19
מחקר עיוני.....	21
מחקר אמפירי.....	26
שיטה.....	26
ממצאים ודיון.....	27
סיכום.....	29
מקורות.....	32
נספח.....	34

מבוא

פערי השכר בין מגדרים ואוכלוסיות שונות הינה סוגיה רצינית שנבחנה בעבר וגם כיום. מחקרים רבים נעשו במהלך השנים לגבי הסיבות לכך. יש חוקרים שמסבירים את מקור הפער באפליה, לעומת זאת לדעת חוקרים אחרים המקור הוא בהבדלים שונים בין המינים והאוכלוסיות, בתכונותיהם, העדפותיהם ועוד.

עולה השאלה מדוע פערי שכר אלו קיימים, האם בעקבות הבדלים בתכונות ההון האנושי של העובדים או מסיבה הקשורה לאפליה לרעה של קבוצה אחת, או בכלל אפליה לטובה של קבוצה אחרת. פערים אשר נובעים מהבדלי תכונות הינם לגיטימיים וניתן לצמצם אותם בעזרת העלאת רמת ההון האנושי של אותם העובדים. אך במידה והפער נובע מתוך אפליה הוא איננו לגיטימי וקיים הצורך להשתמש נגדו באמצעות חקיקה ו/או העדפה מתקנת.

בין ההסברים לערי השכר יובא מחקר של וילנר ואח (2021), אשר מונה גורמים שונים לפער השכר המגדרי. המרכזי שבהם הוא שבישראל עבדו נשים בממוצע כ-8 שעות שבועיות פחות מגברים (נתונים שהיו עדכניים לשנת 2017). עוד ממצא חשוב הוא שבמשרה חלקית שיעור הנשים שעבדו בסוג משרה זה היה גבוה פי 2.5 לעומת שיעור הגברים – 31% מהנשים לעומת 13% מהגברים. הגישה שעומדת מאחורי זה היא שרוב האחריות על הילדים והבית מוטלת על האישה ולכן במקרה של קונפליקט בין עבודה לבית, במיוחד בים שעות עבודה לשעות בית, האישה היא זו שנושאת בנטל

בעבודה זה ייסקרו פערי שכר בארץ ובעולם, בעיקר בין גברים לנשים, וגם בין אוכלוסיה רגילה לאוכלוסיות שונות כמו בני עדות מסוימות, עולים חדשים וכדומה. ייבחנו הסיבות לפערי השכר בין האוכלוסיות תוך התמקדות בפערי השכר בין המינים, ומן הנתונים יוסקו מסקנות כיצד והאם ניתן לטפל בבעיה זו. מבט יינתן גם לפערי שכר בקרב האוכלוסייה הפלסטינאית.

בין השאר תסקור העבודה נושא שפחות נסקר במחקרים – השפעת פערי השכר בין המינים על פערי פנסיה ביניהם. זו בעיה שנובעת אחת מהשנייה וגורמת לפער ענק.

בחלק המחקר תיבחן מובהקות הפרשי השכר בין המינים, לפי דוחות הלמ"ס.

מרב החומר הנסקר ומהמחקרים עולה כי למרות הגידול בתעסוקת נשים בעשור האחרון, נותרו בעינם פערי השכר, כמו גם הסיבות להם כאשר אישה עדיין נתפסת כפחות מיועדת לעבודה ולהבאת פרנסה לבית, מאשר הגבר.

רקע וסקירת ספרות

רקע

מאז ומתמיד השוואות הן חלק בלתי נפרד מחיינו, כחלק מן ההשוואות שאנו עושים בחיינו עלה פער משמעותי בנושא השכר. הפערים הללו נוגעים בהבדלי דת, גזע ומין. סוגיית פערי השכר נבחנה רבות במהלך השנים ובנוגע למקורה מספר חילוקי דעות. ישנם כאלו אשר טוענים כי מקור הפער הוא באפליה, לעומת זאת אחרים החושבים כי המקור הוא בהבדלים בין המינים והאוכלוסיות, בתכונותיהם, העדפותיהם ועוד.

עולה השאלה מדוע פערי שכר אלו קיימים, האם בעקבות הבדלים בתכונות ההון האנושי של העובדים או מסיבה הקשורה לאפליה לרעה של קבוצה אחת, או בכלל אפליה לטובה של קבוצה אחרת. פערים אשר נובעים מהבדלי תכונות הינם לגיטימיים וניתן לצמצם אותם בעזרת העלאת רמת ההון האנושי של אותם העובדים. אך במידה והפער נובע מתוך אפליה הוא איננו לגיטימי וקיים הצורך להשתמש נגדו באמצעות חקיקה ו/או העדפה מתקנה.¹ במאמר זה אבחן את הסיבות לפערי השכר בין האוכלוסיות תוך התמקדות בפערי השכר בין המינים, ומן הנתונים אסיק מסקנות כיצד והאם ניתן לטפל בבעיה זו.

בעבר מעמדה של האישה בחברה היה נחות משל הגבר. הגבר נתפס כחזק פיזי, מגן המשפחה והמכלכל הראשי, והאישה נתפסת כחלשה, חסרת אמצעים ויכולות, אשר איננה יכולה להתקיים ללא שכר בעלה. ככל הנראה כתוצאה מתפיסה זו ישנם פערי שכר משמעותיים בין גברים לנשים, התופעה איננה קיימת רק במדינת ישראל אלא שהפערים בישראל גבוהים ביחס למדינות אחרות.²

כבר בראשיתה של המדינה ניתן לראות כי תופעת אפליית שכרן של הנשים הייתה קיימת. בשנת 1954 הפער בשכר היומי הגיע עד ל- 50%. במהלך השנים חל צמצום בהיקפי הפערים אך הם עדיין נשארו גבוהים, זאת ניתן לראות לנוכח העובדה כי גם בחלוף 44 שנים ההכנסה הממוצעת לחודש של גבר הייתה 7,088 ₪ בעוד ששכרה של האישה היה 4,352 ₪, זאת אומרת ששכר האישה היה 61% משכר הגבר. במונחי שכר לשעה, הכנסת האישה לשעת עבודה הייתה 83% מהכנסת הגבר. האבסורד הוא שפערי השכר הללו קיימים בכל רמות ההשכלה. שכר הנשים בעלות ההשכלה הגבוהה ביותר היה 78% מהגברים בעלי אותה ההשכלה. בנוסף לכך, ככל שגיל העובד גבוה יותר כך הפער עולה גם כן. בצעירים שכר הנשים לשעה היה 97% משכר הגברים, ובגילאי 45 ומעלה שכר הנשים לשעה הוא כ- 78% משכר הגברים.

במהלך השנים נכנסה לתודעה העובדה כי נשים הן משאב אנושי וניהולי חשוב שאיננו מנוצל עד תום. הוכחה לכך היא מגמת עלייה בכוח העבודה הנשי בשוק, אשר חלה בעולם כולו ופרט במדינת ישראל. בשנת 1960 רק 28% מן הנשים השתתפו בכוח העבודה בישראל, 17 שנים לאחר מכן השתתפו 32%, וב-1996 כבר השתתפו 45.6%. משנות ה-90 והלאה חלה עליה חסרת תקדים במספר הנשים שהצטרפו לשוק העבודה,

¹נוימן ש. (2004), "הבדלי שכר בין המינים ובין עדות בישראל – כמה ולמה? ממצאים מהמפקדים של 1983 ו-1995", בתוך, העדפה מתקנת והבטחת ייצוג בישראל, רמות, אוניברסיטת תל-אביב, עמודים 214-301.
²גבע א. (2015), "על פערי שכר בין גברים לנשים"